

Петровић Радмило, геометар.

Омеђавање парцела каменим белегама пре катастарског премеравања.

У последњој свесци нашег сталешког листа за месец Јули и август 1935. г., оштампана су два члаика г. г. М. Миловановића и А. Миљанића о важности и начину омеђавања парцела трајним белегама пре и после катастарског премеравања. Питање о којем су колеге писале заслужује особиту пажњу свију нас, а нарочито оних којима на срцу лежи да нови катастарски премер који се данас изводи буди што бољи и одговара циљу коме је намењен. Из тих разлога сматрао сам за особиту дужност да се придружим г. г. Миловановићу и Миљевићу и изнесем своје гледиште по овоме питању.

О самој важности омеђавања парцела каменим белегама пре катастарског премеравања, не мислим да говорим, јер је о њој већ писано, доказано, а и законом предвиђено. Како се још нико није нашао да њу демантује, а ја се потпуно слажем са онима који су о њој писали, то сматрам да би било и сувише поново о томе писати. Оно о чему треба писати, што у ствари и јесте циљ овога мога чланка, изнаћи најпогоднији начин како би се омеђавање парцела каменим белегама пре катастарског премеравања могло да изврши најбрже, најбоље и најјефтиније, а од тога да не трпи ни капацитет годишње премерених хектара, ни број геометара запослених на новом премеру.

У чланцима г. г. Миловановића и Миљанића пада у очи њихова забринутост у погледу финансијске стране овога питања као и сувишна званичност којом предложене начине омеђивања желе да уоквире. У овом погледу немогу да се сложим са њима. Мених се чини да се тиме ово питање компликује, јер се добија утисак да се омеђавање неможе да врши без великих материјалних жртава, било државне или општине или једне или друге заједно. Међутим то није тачно. *Омеђавање парцела каменим белегама, са мало више воље код меродавних и геометара запослених на новом премеру, може се извршити са стопроцентним резултатом, без икаквих нарочитих материјалних жртава.*

У то треба уверити и једне и друге, па ће проблем омеђавања бити решен у врло кратком времену, на опште задовољство свију оних који у овоме не види само напредак струке, *већ катастар као подлогу свих шеренских техничких радова у земљи.*

Омеђавање парцела каменим белегама пре катастарског премеравања, по мојој замисли може се извести на два начина: да ово учине поседници на иницијативу самих геометара — подразумевајући ту све оне који су директно заинтересовани новим премером — а у споразуму са Општинским управама; и да омеђавање изведу меродавни који би у ту сврху донели Правилник или Уредбу или дали самоупутства, по коме би се радило. Изложићу оба начина онако како их замишљам, да би се видело који је бољи, практичнији и јефтинији за наше прилике, и евентуално узео као основ за коначно решење овога питања.

Сваки геометар запослен на новом премеру свакако зна да је основ једне парцеле ма у ком погледу тачно фиксирање њених граница на терену, исто тако као што је основ полигоне тригометријска мржња и да се броју снимљених хектара парцела са несигурним границама, мора претпоставити број снимљених парцела, са сигурним границама. Када се то зна као и да долазак геометра у једну општину изазива читав догађај код грађана њених и да је њихово љубопитљивство и радозналост у том погледу развијено до максимума, онда апсолутно неће бити тешко да и сами у неколико допринесемо омеђавању парцела каменим белегама, пре него ли приступимо детаљном снимању, без ичије сугестије са стране. Треба само искористити огромну радозналости сељана за наш долазак у општини, према њима поступити онако како то доликује једном државном чиновнику, са пуно такта и обазривости, па је успех загарантован. Наћи ће се изузетка који неће поступити по нашем савету али ће и они после две — три опомене и поновног саветовања омеђити своје парцеле, јер не желе да буду последњи у селу. То би се имало постићи на овај начин.

Одмах по доласку у општину, пре сваког другог рада шефови општинских секција на једном најпогоднијем месту у селу треба да позову на састанак све грађане села заједно са општинским претставницима. На томе састанку шеф општинске секције понеће са собом Закон о катастру зем-

вањем, а за то време сопственици нека припреме довољну количну сталних белега, да се по доласку чиновника не би чекало. О припреми камења на целој територији општине, Општинске управе имале би о томе до одређеног рока да извеште надлежне Среске секције. Одмах после овога, када је питање камена решено, треба свима присутним на неколико изабраних парцела показати како се врши омеђавање каменим белегама и старати се да што виша њих овај посао пред нама обаве. Подвлачим узгред да је исто важно омеђити и кривине парцеле као и њене углове и да апсолутно потребно на то њима скренути пажњу.

Напоменуо сам напред да је потребно да овом састанку присуствују и претставници општине. Ово има свој разлог у томе што се састанку да је званични карактер и доказује да се не жели преко општинских власти ма шта у селу да ради. Тиме добијемо много, јер смо их њиховим присуством обавезали да нам доцније када почне опште омеђавање у свему помогну, код оних који своје парцеле нису хтели да омеђе или су их омеђили онако како их нисмо упућивали т. ј. неправилно, у погледу димензије камена и места на коме су они укупани.

Ако би се развијање полигоне мржње узело као самостална операција онда би приликом њеног постављања били у могућности да контролишемо рад сопственика. У месту где развијамо полигану мржњу можемо да обратимо пажњу да ли и како сопственици своје парцеле омеђавају каменим белегама. Тамо где они ово врше неправилно упућивати их на правилно омеђавање, а имена сопственика који још нису приступили омеђавању прибележити и преко општинских власти опоменути их да своје парцеле одмах омеђе, јер су на терену нађене неомеђене. Замолити општинске власти да према таквим строжије поступају, тиме што ће их хитно позивати и усмено им наређивати да се одазову позиву катастарских власти и омеђавати своја имања, јер у противном државни посао трпи од тога много. Приликом снимања детаља видеће се да ли су ови опомену општинских власти примили к срцу. Оне који ни после овога своје парцеле неомеђе позвати у канцеларију и саветовати их лично, износећи им све незгоде на које се може наићи код неомеђених парцела или омеђених шибљикама које се за неколико дана нестати са парцела, затим им предочити последице Закона.

Овај начин омеђавања парцела каменим белегама биће могућан само тада: ако се ради са вољом од стране геометара запослених на новом премеру, у потпуном споразуму са општинским властима и са достојанством државног чиновника. Међугим, он неће имати успеха данас када се теренски радови изводе по систему паушалног исплаћивања где сваки моменат претставља извесни проценат добити, ако се нешто од времена не жртвује за то и ако се развијање полигоне мреже не узме као посебна операција рада на терену. Ово од стране геометара запослених на новом премеру. Од стране меродавних пак овај начин омеђавања парцела каменим белегама имао би потпуно успеха, ако би особљу на новом премеру дали извесни проценти за општине чије су парцеле омеђене каменим белегама.

Узгред да напомињем да би иницијативу особљу, код овог начина омеђавања, требали да даду Шефови среских секција: а неби било згорега посетити и Среске началнике упознати их са премером и замолити их да и они са своје стране утичу код Општинских управа да се наређења катастарских власти у погледу омеђавања парцела у свему извршују.

Други начин омеђавања парцеле каменим белегама битно би се разликовао од првог само у томе што би га организовали меродавни путем Уредбе или томе нешто слично и то овако: На 5 — 15. дана пре почетка теренског рада упутити одређене Шефове општинских секција — ако таква звања данас постоје — у њихове општине и према величини и парпелацији општине одредити им рокове за које време треба да омеђе парцеле своје општине каменим белегама. Организација рада на терену била иста као и код првог начина, само што би се шефу општинске секије предвидело два повереника села слично ономе код ограничења атара катастарских општина — који би са Шефом општ. секције сачињавали, рецимо један одбор за омеђавање, а који би му у свему били при руци, да се омеђавање изведе што правилније и на време. Њихова би дужност поред овога била још и та да се за цело предвиђено време налазе стално у покрету на терену. да иду од парцеле до парцеле, да контролишу, упућују, поправљају и у исто време увере се да је омеђавање свију парцела у општини заиста извршено. О томе би на крају рада саставили записник који би се доц-

није код одржавања катастра приложио списку парцела као например уверење о излагању, као доказ да је омеђавање у односој кат. општини извршено. За овај рад геометрима би се исплаћивале теренске дневнице, а сеоским или општинским повереницима неби се ништа исплаћивало, аналогно ономе код омеђавања катастарских општина. Најбоље би било када би се Шефовима општ. секција истовремено ставило у дужност да изврше и омеђавање катастар. општина да би се исти општински повереници могли употребити и за омеђавање парцела.

У одређеном року овај посао за сваку катастар. општину мора бити готов. Као доказ служи записник о омеђавању парцела, који би се имао одамах предати среској секцији. Тек на основу њега групе би се упућивале на снимање детаље.

Као што се из првог начина види, стварних материјалних издатака никаквих нема, осим утрошеног времена код геометара и поседника док су омеђавање организовали, камен довукли и омеђили парцеле. Једини материјални издатак био би предвиђеним процентима особљу запосленом на неком премеру за општине чије су парцеле омеђене каменим белегама. Али и ово има своје оправдање када се узме у обзир шта се жели овим да постигне.

Други начин имао би мало веће материјалне издатке од првог у исплаћивању теренских дневница. И ништа више. Па и поред овога овај начин је супериорнији од првог јер је организован и није стављен на вољу појединаца; успех му је сигуран јер је обавезан за све, па чак и за оне којима апсолутно не конвенира, код данашњег система исплаћивања награде за радове на терену, ма какво омеђавање парцела, а *погошово* омеђавање каменим белегама.

Што се тиче омеђавања парцела општине које су премерене сматрам да ово питање неможе да се разреши све догде док се дефинитивно не реши питање омеђавања парцела у непремереним општинама.

Ја се нисам упуштао ни у какво обрачунавање цена овога посла. Нисам претварао у новац време које би утрошили геометри око извођења организације омеђавања и поседници око набавке, довлачења и укопавање камена. Циљ наших чланова, као што сам напред рекао, јесте да ствар не компликујемо већ да уведемо у хитност општег омеђавања,

и да нађемо начин како би се могло да изведе, а државу и општине много да не кошта. Ја верујем да се меродавни са нама потпуно слажу у погледу саме важности омеђавања али се боје да приступе његовом извођењу данас, јер сматрају да би омеђавање парцела каменим белегама и Државу и Општину много новаца стајало. Огромне суме које се помињу у чланцима наших колега, као и постављени начин како би се до њих дошло и највећег оптимисту доведу у положај колебања, а то не би требало да буде. Проблем омеђавања, ако се посматра са становишта мога, неће бити никакав проблем, пошто су за његово решење предвиђени минимални издатци и организација омеђавања је брза и проста: не ствара се посебна операција рада на терену и тиме не смањује број геометара запослених на новом премеру и најзад успех му је осигуран. Да је то истина видело би се одмах, ако би се пробе ради приступило његовом извођењу у два непремерена среза онако како сам напред описао.

* * *

Достављајући уредништву нашег Гласника своје сугестије по овоме питању, добио сам чланак натраг с молбом да укратко опишем начин омеђавања парцела каменим белегама К. О. Влашке, пошто је та општина 1930 год. рађена од стране самога писца овога чланка. Ја се радо одазивам позиву Уредништва и радоваћу се од свег срца ако геометри запослени на новом премеру буду следовали моме примеру у погледу начина омеђавања парцела каменим белегама, како би доцније када се нови катастарски премер заврши овај посао веома важан у техничком, економском и правном погледу, био тесно везан за име наших геометара.

И закон о катастру земљишта и правилник, који је на основу овога закона донет, говори о омеђавању парцела сталним белегама. Долазећи 1930 год. на терен у К. О. Влашку, ставно сам био себи у дужност да са своје стране учиним све што могу да правилничке одредбе које говоре о омеђавању парцела приведем у дело. Пре свега јасно ми је било да се позивом преко општинских власти, да сопственици пре почетка сваког рада на терену омеђе своје парцеле каменим белегама, ништа неће постићи. Ништа се неће постићи ако се говори неповезано, без плана са десетинама домаћина из села, тим пре што је то приватан разговор, сасвим необавезан за њих. Потребно је било доћи директно у додир са свима њима и учинити нешто више од апела за омеђавање и захтева да се истакну таблице са именима. Потребно је ово учинити са извесним планом и тако да они увиде да се сви послови на терену врше по Закону и правилнику, који је обавезан за чиновнике али је исто тако обавезан и за њих саме.

За прву недељу преко општинских власти позвао сам био на састанак све грађане села пред општинском судницом. Исто тако позвао сам и

претставнике општинске управе, да овом састанку морају безусловно да присуствују. Ја сам пак на том састанку дошао са законом о катастру земљишта и правилником II и III део. Одзив је био добар. Грађани са територије од преко 2500 ха, колико од прилике има Влашка, сакупили су се у лепом броју пред судницом и радознало ме посматрали. Ја сам ову њихову радозналост хтео да искористим и одмах сам приступио послу.

Пре свега казао сам им да смо дошли у њихово село да извршимо такозвани катастарски премер земљишта. Циљ овог премеравања двојак је: прво што хоће тачно да постави границе њихових парцела које имају дубоког значаја код правног доказа приватне својине и друго чисто технички као подлога за извођење будућих техничких радова у земљи, као напр.: нови путеви и железнице; наводњавање и одвоњавање; регулација река, речица, потока и т. д. Дабоме да нисам пропустио да поменем и то да ће се после премеравања постићи правилно опорезивање на онолико земљишта колико стварно у поседу имају. Рекао сам им затим да ће после премера тапијски систем да престане и да ће се основати грунтовница или баштинске књига које ће у многоне олакшати пренос имања са једног поседника на другог. Описао самим како то изгледа када један од њих купи од другог парцелу чије су границе неомеђене и као такве погрешно снимљене. Он њу у грунтовном суду преноси на себе онако погрешно измерену, док стварно ужива оно што је на терену купила. Навео сам пример спора њихових унука око границе суседних парцела. После премера сукоби око границе имају да се сведу на најмању меру или ће сасвим да отпаду, пошто ником ни на памет неће пасти да тражи једно када је већ учињеним премером установљено друго. С тим у вези објаснио сам им шта је то план парцеле и хоризонтална и вертикална пројекција њена. Да би ме боље разумели навео сам пример када би се цео скуп попео на висину од 100—200 метара и одозго посматрао сваки своју парцелу. Према томе њихове парцеле на плану тачно су онако означене, са свима својим угловима и кривинама, као што су гледане оком са висине. Навео сам да се инструментима и добивеним подацима помоћу њих тачно зна разлика у висини између њихових парцела, између брда и равница и између разних делова наше државе. Рекао сам да ће катастарски пример бити основа код постављања нових путева и железница, код регулација река и речица и да се код овога посла неће вршити нова премеравања у циљу добивања потребних података, пошто све те податке већ имамо код катастарског премеравања. Објаснио сам им шта је комасација земљишта, како се оно изводи и који јој је циљ. Навео сам им примере да је она у појединим местима наше државе, преко Дунава, Саве и Дрине, већ изведена и подвукао сам да се и код ње узима као подлога катастарски премер.

Да би све ово могло правилно да се изведе и да би држава за свој посао могла да одговара морално и материјално потребно је претходно да се изврши омеђивање свих парцела каменим белегама, од стране самих поседника. Због тога је донет закон са правилником у коме су предвиђени сви случајеви омеђивања, прописане димензије камена и тачно установљено све оно што је битно да се приликом премера дође до што веће тачности граница парцела, коју сами сопственици између себе имају да обележе. Навео сам пример Срема, Бачке и Баната, где су сопственице своје парцеле омеђили.

још и подземним белегама поред надземних, као и Немачке где су на међним каменним белегама утесане још и стрелице које показује правац међе.

Отворио сам затим Закон о катастру земљишта и прочитао ставове који говоре о омеђивању. То исто учинио сам и са правилником. Ово сам учинио из разлога што сам рачунао на ефекат који сам код присутних имао да постигнем, поткрепљујући моја ранија излагања појединим ставовима Закона и правилника. У томе се нисам преварио, јер сам као што ће се доцније видети, у своме настојању потпуно успео. Нисам изоставио ни место које говори о омеђивању путева. Скретуо сам пажњу општинским преставницима на то, позивајући их да и они учине оно што тражи правилник и омеђе све своје општинске путеве. Навео сам да се предвиђа омеђивање и државних путева и упутио их на пут Београд—Крагујевац који кроз њихов атар пролази, да се о томе увере.

Замолно сам их потом да ме питају за све оно што им је нејасно. Одмах сам приметио да им бригу задаје једине набавка камена, а да су нарочито са тиме да омеђивање треба извршити тачно онако како ћу им ја показати. После објашњења о природном и вештачком камену, сви су се сложили да ће једитији бити природан и ако им је природан камен односно мајдан камена, прилично удаљен од села.

После овога позвао сам их да дођу на једну велику парцелу, ту у близини суднице, где су раније моји фигуранти били спремили доста камена и раствореног креча. У присуству свију њих ископао сам једну рупу и у њу укопао камен кога сам одмах затим окречио. Отишао сам на прву кривину и позвао једног да ископа рупу и укопа камен тачно својом средином на међи. Он је то учинио са нарочитим задовољством. Другог сам одмах одредио на другој кривини, трећег на трећој и т. д., док сав камен није био укопан и парцела омеђена. После краћег времена, док се на топлој мајском сунцу креч осушио, границе омеђене парцеле забелеле су се са свију страна.

Одмах сутрадан, приликом укопавања полигоне мреже имао сам прилике да констатујем свој успех. Они који су имали камена код куће почели су одмах да омеђивају своје парцеле тачно по мом упуству, а нешто доцније цео терен на коме сам радио беллио се од окреченог камења.

Наредне године као технички помоћник ставио сам био себи у дужност да омеђивање спроводи у свима општинама које су се току године у мом срезу радиле. Целокупно особље упућивао сам како треба поступити да би се дошло до омеђених парцела. Код особља сам наишао на пуно разумевање, али како је овај начин омеђивања тесно везан са вољом и схватањем појединаца, то је успеха било свуда мање више, али не у оној мери у којој се требало очекивати с обзиром на мој успех од прошле године. Тако пак где су се општинске власти, нарочито код омеђивања путева, показале и сувише ласаве, тражио сам ауторитет средског начелника, кога сам у ту сврху посетио.